

A GRÁCZI EGYETEMI KÖNYVTÁR HUNGARICÁI.

Közli : THIM JÓZSEF.

I. KÉZÍRATOK.

Nem nagy reményekkel fogtam a gráci egyetem kézirat-tárának kutatásához, tudva azt, hogy a mi csak értékes volt, többnyire a bécsi levéltárba került. Mindazonáltal hittem magyar vonatkozású okiratokra akadni, és ebben nem is csalódtam. A levéltár többnyire régi szerzetesi latin iratokból áll; leginkább egyházi irányúak. A József alkotta szerzetrendek eltörléséről szóló rendelet végrehajtása azok levéltárainak sem kegyelmezett, s így a stájer szerzetek okiratai nagyrészt a gráci egyetemi levéltárba kerültek. Innét Ferencz király uralkodása alatt a java Bécsbe.

A „Magyar Könyv-Szemle“ tisztelt szerkesztője Pázmány esetleg itt lappangó irataira figyelmeztetett, de legnagyobb sajnálatomra ilyeneket fel nem találhattam. Ha volnának is, úgy azok netalán régibb könyvek között rejthetnek, s csak a véletlen fogja őket napvilágra hozni. — Faluditól sem találtam kéziratot, noha Krones tanár azt állítja, hogy egy iratára emlékezik, de annak hollétét meg nem mondhatja; sok kutatásom daczára sem leltem fel, mindazonáltal nagy valószínűséggel állíthatom, hogy Faluditól akadhat ilyen itt.

Szántótól e néven: Arator, a következő pergamentre irt értekezésre bukkantam: Tractatus metrici in actus apostolorum cum Aristotelis Logica de sec. XIII, év nélkül. Nem tudom ismeretes-e, hivatott szakférfiak ítéletére kell bíznom. ¹Továbbá: St. Elisabeth, Ladislai, Stephani, Emeriei legendáira, melyek

¹ Ezen munkára felhívjuk nt. Rosty Kálmán úrnak figyelmét.

régi betűkkel latinul írvák. Ez utóbbi mennyiben nyújt újat, csak behatódott tanulmány hozhatja ki. A codexen év kelte hiányzik, de valószínű, hogy a XV—XVI. századból ered. A hozzákötött része későbbkori s más, minket nem érdeklő szentekről szól. Martinus Pannoniustól (Dumiensis episc. ¹): Formula sanctae vitae seu libellus de quattuor virtutibus 1443-ból.

Verantius Antaltól: Iter Buda Hadrianopolim anno MDLIII. exaratum ab Antonio Verantio, tunc Quinquecelesiensi, mox Agriensi episcopo, ac dei archiepiscopo Strigoniensi. Eleinte azon hitben voltam, hogy eredeti, de később meggyőződtem, hogy a Joanneum könyvtárában levő nyomtatott példány újabbkori másolata. Capistrán Jánostól: Sermones de visitatione et assumptione B. Virg. Mariae.

Régibb, Ágnes királyasszony alapítványairól szóló okiratok hiteles másolatait is fedeztem fel, így 1334-ből, Ottó ausztriai herezeg Ágnes magyar királyasszonynak megengedi, hogy a lopsbergi kolostor (Stíriában) vagyona felett szabadon rendelkezessék; 1354, 1361—62-ben Llungenfelden tesz alapítványokat: de ezek kevésbé fontosak.

A török korszakra vonatkozólag elég érdekes egy vaskos kötetre terjedő levélgyjtemény, mely „Die Verordnungen Ferdinands II. über die Feldproviantirung bei dem Ungarischen Corps i. d. J. 1645—1654, tartalmazza. A leveleket, illetőleg élelmezési kimutatásokat Ambram Hoffmann, Proviant comisár irta Lipót Vilmos főherceghez és Ferdinándhoz s viszont. Élénk világot vetnek az akkori magyar csapatok élelmezésére, a tisztek akkori fizetéseire, stb. — „Verhandlungen über Kriegswesen in Hungarn“ 1577-ből is találtatnak, továbbá egy kézirat: „Die Türkeneinfälle in Steyermark.“ — A XIX. századból Lichtenstein J.-tól A magyarországi németek telepítéséről szóló művének kézírata 1856-ból, Pozsonyban és Temesvárott keltezve.

Felette érdekes s talán unicum a maga nemében egy képes könyv, mely Magyarország, Erdély, Moldva s Törökország nemcsak népi, hanem egyéb körökbeli ruhaviseleteit hűen ecseteli. A 99 képet tartalmazó könyv fedelére ez van felírva: Conventus Pet-

¹ Ez az írodalomban ismert Martinus Pannonius Dumiensis seu Bracarenensis, ki a VI-ik században élt és több theologiai művet hagyott hátra.

toviensis (Pettau Stiria) ord. Praedicatorum. A magyar viseletet 19 kép illusztrálja, számos az erdélyi szásztt és oláht. A mű hihetőleg a XVIII., esetleg a XVII. században készült.

A magyar viseletet feltüntető képek ezek: Nr. 11. Eine ung. Kammerjungfer. Nr. 13. Ein ung. junger Cavallier, igen érdekes. 15. Ein ung. Dienstmensch um Wasser gesendet. 16. Ein ung. Edelfrau in der Trauer. 17. Ein ung. Commissarius. 19. Ein calvinischer Pfaff. 20. Eine ungarische Fräulein. 21. Eine Clausenburgerin. 22. Ein ung. Laquay. 25. Ein Armenier. 26. Ein zigeunerischer Spielmann. 30. Eine ung. Jungfer im Winter. 31. Ein ungarisches Dorfmann im Winter. 32. Eine Edelfrau aus Clausenburg. 33. Ein ung. Dienstmensch. 38. Ein ung. Bauer. 39. Ein calvinischer Student. 40. Ein ung. Student vom Dorf. 72. Ein Hussarencapitän. — A mű vizfestés, egy ivnyi nagyságú, s hű képe a viseleteknek.

Ennyi az összes minket magyarokat érdeklő anyag a gráci egyetemi kéziratárban. Vajmi kevés ugyan, de eléggé érdekes.

II. NYOMTATVÁNYOK.

1527. Ferdinand I. Edicta duo ad Hungaros dum Joh. de Zápolya regiam potestatem assequi tentaret. Viennae.

1532. Iuritschutz. Sendbrief türkischer Belägerung des Schloss Güns.

1581. Bonfini, Rerum ungaricarum. Francofurti. 1581. (Ugyanez németül 1581 ?)

1590. Gabelmann. Monomachia hungaro-turcica carminum libri duo. Patavii.

1595. Daglioni. L'Ungheria speciegata. Venetia.

1600—1698. Geschichten Kalender des Königreichs Ungarn. und Fürstenthum's Siebenbürgen. Leipzig.

1606. Schäfer. Ungarische Chronica. Cassel.

1609. Oswaldi M. General Musterung ob den Hungarischen Landständen die Freiheit der Religion zuzulassen. In-golstadt.

1615—1623. Ortel Hieron. Chronologia. Nürnberg 1615—23.

1620. Copia der Chur- und Fürsten, ihr Schreiben an die Hungarischen Ständt. Wien.

1620. Cassatio sacratissima ces. ac reg. Majest. edictalis

iniquo protinus et ipso jure nulla electionis Gabrielis Bethlen in regno Hungaria. Vienna.

1621. Ferdinand II. Edictal. Cassation der nichtigen wahl Gabriel Bethlen zum König in Ungarn.

1622. Isthvanfy Nic. Pannoni historiarum de rebus ungaricis libri 34. Coloniae Agr.

1627. Goldast. Zwey rechtliche Urkunden von der Succession im Erbfolge des königl. Geschlechts bei den Königreichen Hungarn und Böhmen. Frankfurt.

1627. Friedenschluss mit Bethlen Gábor.

1638. Spontoni Ciro. Historia della Transilvania Venetia.

1648. Glavinieh. Origine della provincia Bosna, Croatia.

Udine 1648.

1652. Rátkay. Memoria regum et banorum, Dalmatiae, Croatiae etc. Vienna.

1652. Reva. De sacra corona regni Hung.

1653. Listius L. Magyar Márs, vagy Mohács mezején történt veszedelemnek emlékezete. Béchben.

1659. Reva. De Monarchia et sacra corona regni Hungariae. Frankfurt.

1663. Chronica Türkische u. ungarische. Nürnberg.

1663. Nadányi F. Florus hungaricus. Amstelodami 1663.

1663. Nádasdy F. Mausoleum potentissimorum regni apostolici regum et primorum militantis Ungariae ducum. Norinbergae.

1664. Neu ungarische Chronik. Frankfurt.

1665. Ortelius redivivus. Frankfurt a. M. (1395—1607. Kriege.)

1665. Gradelehn F. Hung. Siebenburgische etc. Chronica. Frankfurt a. M.

1666. Nitri Mr. Raggaglio de l'ultime guerre di Transilvania et Ungaria. Venetia.

1672. Buontempi. Hist. della ribellione e Ungheria. Dresda.

1672. Kéri. Martis turcici ferocia anno 1663 et 64 in Hungaria. Posonii.

1674. Bautschner. Inscripti heroum nomina flores in trophee ill. familiae Esterhasianae a regis Attilae Hunnorum nec non majorum ejus Seythiae regum radice germinantes. Viennae.

1681. Acta comitalia hungarica Soproniensia anni 1681.
1683. Leben der Hertzogen u. Königen in Hungarn. Nürnberg.
1684. Francisci. Kriegsempörungen ung. Malcontenten. Nürnberg.
1686. Vanc. Hist. des troubles de Hongrie. Amsterdam.
1686. Der wohlerhitzte Ofen. Erzählung während der Belagerung Ofens.
1686. Dittel. Beschreibung der Denkwürdigkeiten bei der Belagerung Ofens. Wien.
1687. Tscherming Th. Das von den Türken langgequälte und durch die Christen neu beseelte Hungarn. Nürnberg.
1687. Schad F. A. Effigies ducum et regum Hungariae.
1688. Flämitzer. Des Erzhauses Österreich Erbrecht in Königreich Ungarn. Würtzburg.
1688. Flämitzer. Ewige Vermählung des Erzhauses Österreich mit der ung. Krone. Würtzburg.
1690. Bonfini. Historia pannonica. Coloniae.
1693. Otrokoeci Foris F. Origines hungaricae. Franequerae.
1693. Le Clere F. Histoire d'Emeric comte de Tekeli. Cologne.
1698. Beregani. Historia delle guerre d'Europa, dalla comparta dell'arme Ottomane nell' Hungaria. Venetia.
1699. Friedbestrahltes Ungarn, u. freudjauchzendes Siebenbürgen.
1702. Chykuliny I. Ideae magnanimitatis Illyricae et Pannonicae. XXIV.
1707. Ccs. reg. declaratio ac literae testimoniales ad confirmandas a principe Paulo Eszterhasy praesentatas et hic itidem ametas, patentes et manifesta contra celebratum perfide ac factione Ragotziana in campo onodiensi conventum. Graetz.
1707. Histoire du Prince Ragotzi. Cassovia.

